

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
JULIANE KOKOTT
17 päivänä marraskuuta 2011¹

Asia C-393/10

Dermod Patrick O'Brien
vastaan

Ministry of Justice (Formerly the Department for Constitutional Affairs)

(Supreme Court of the United Kingdomin (Yhdistynyt kuningaskunta) esittämä
ennakkoratkaisupyyntö)

Direktiivi 97/81/EY — Osa-aikatyötä koskeva puitesopimus — Käsite osa-aikatyöntekijät, joilla on
työsopimus tai työsuhde — Osa-aikaiset tuomarit

I Johdanto

1. Määritetäänkö se, kuuluvatko tuomarit Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE), julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) ja Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY) tekemästä osa-aikatyötä koskevasta puitesopimuksesta 15.12.1997 annetun direktiivin 97/81/EY² henkilölliseen soveltamisalaan, pelkästään kansallisen oikeuden perusteella? Tämä on sen kysymyksen ytimenä, joka unionin tuomioistuimen on ratkaistava käsiteltävässä asiassa. Se esitetään sellaisen kansallisen säännöksen vuoksi, jonka mukaan palkkioperusteisilla osa-aikaisilla tuomareilla ei ole eläkeoikeutta.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

2. Asiaa koskevat unionin oikeussäännöt sisältyvät direktiiviin 97/81/EY.³ Tällä direktiivillä pannaan täytäntöön eurooppalaisten työmarkkinaosapuolten (UNICE, CEEP ja EAY) 6.6.1997 tekemä osa-aikatyötä koskeva puitesopimus (jäljempänä myös puitesopimus), joka on direktiivin liitteenä.

3. Direktiivi 97/81 ei koskenut aluksi Yhdistynyttä kuningaskuntaa. Sen soveltamisalaa laajennettiin Yhdistyneeseen kuningaskuntaan 7.4.1998 annetulla neuvoston direktiivillä 98/23/EY.⁴

1 — Alkuperäinen kieli: saksa.

2 — EYVL L 14, s. 9; jäljempänä direktiivi 97/81.

3 — Mainittu edellä alaviitteessä 2.

4 — UNICE:n, CEEP:n ja EAY:n tekemästä osa-aikatyötä koskevasta puitesopimuksesta annetun direktiivin 97/81/EY ulottamisesta koskemaan Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyttä kuningaskuntaa 7.4.1998 annettu neuvoston direktiivi 98/23/EY (EYVL L 131, s. 10).

4. Puitesopimuksen 2 lausekkeen 1 kohdassa määritetään sen soveltamisala seuraavasti:

”1. Tätä sopimusta sovelletaan osa-aikatyöntekijöihin, joilla on laissa, työehtosopimuksessa tai kussakin jäsenvaltiossa voimassa olevissa käytännöissä määritelty työsopimus tai työsuhde.”

B Kansallinen oikeus

5. Direktiivi 97/81 saatettiin voimaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa osa-aikatyöntekijöistä (epäedullisemman kohtelun estäminen) vuonna 2000 annetulla asetuksella (Part-time Workers (Prevention of Less Favourable Treatment) Regulations 2000 (SI 2000 nro 1551), jäljempänä asetus), joka annettiin 8.6.2000 ja tuli voimaan 1.7.2000.

6. Asetuksen 17 §:ssä, jonka otsikkona on ”Tuomarintehtävissä toimivat” (Holders of judicial offices), säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta ei sovelleta tuomarintehtävissä toimivaan henkilöön, jos hän saa palkkionsa päivittäin palkkioperusteisesti.”

III Tosiseikat ja pääasia

7. Ennakkoratkaisupyynnössä esitettyjen tietojen mukaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa oli 1970-luvulle asti vain vähän osa-aikaisia tuomareita. He saivat korvauksen päivittäin laskettujen palkkioiden perusteella. Tuomioistuimista vuonna 1971 annetun lain (Courts Act 1971) voimaantulon jälkeen osa-aikaisten tuomarien määrä on lisääntynyt huomattavasti. Nykyään osa-aikaisia tuomareita (Records ja Deputy Judges) on lähes kaksi kertaa niin paljon kuin kokoaikaisia tuomareita. Myös osa-aikaisten maahanmuuttotuomarien (Immigration Judges) lukumäärä on huomattavasti suurempi kuin kokoaikaisten. Aluksi kaikille osa-aikaisille tuomareille maksettiin istunto- tai päiväkohtaisia palkkioita (jäljempänä palkkioperusteiset osa-aikaiset tuomarit), mutta noin vuodesta 2000 alkaen palkkaperusteisten osa-aikaisten tuomarien määrä on kasvanut, erityisesti maahanmuuttotuomarien joukossa.

8. O'Brien on asianajaja (barrister), ja hänellä on Queen's Counsel -arvonimi. Lisäksi hänet nimitettiin vuonna 1978 recorderiksi. Recordereiksi nimitetään Yhdistyneessä kuningaskunnassa osa-aikaisia tuomareita, jotka työskentelevät Crown Courteissa. O'Brienin palvelusaikaa jatkettiin säännöllisesti, ja hän työskenteli recorderina 31.3.2005 asti. Hänelle maksettiin recorderina palkkioperusteisesti jokaisesta istunto- tai työpäivästä. Recorderin palkka on suhteellinen osuus kokoaikaisen tuomarin palkasta.

9. Sovellettavien säännösten mukaan O'Brienilla oli recorderina oikeus vähintään 15 istuntopäivän palveluun vuodessa ja hänet voitiin velvoittaa enintään 30 istuntopäivään.

10. Kaikilla osa-aikaisilla tuomareilla on palvelusaikana (edellytysten täytyessä) oikeus sairausajan palkkaan, äitiys- tai isyysrahaan ja vastaaviin etuuksiin. Kokoaikaisilla tuomareilla ja palkkaperusteisilla osa-aikaisilla tuomareilla on erotessaan oikeus eläkkeeseen. Palkkioperusteisilla osa-aikaisilla tuomareilla sen sijaan ei ole erotessaan oikeutta eläkkeeseen.

11. O'Brien haki eläkettä, joka vastaa pro rata temporis sellaisen kokoaikaisen tuomarin eläkettä, joka on tehnyt sisällöllisesti samaa työtä kuin hän. Yhdistyneen kuningaskunnan toimivaltainen oikeusministeriö hylkäsi hänen hakemuksensa. O'Brien riitauttaa pääasian oikeudenkäynnissä eläkkeen hylkäämisen. Hän vetoaa direktiiviin 97/81. Pääasian valitus on parhaillaan vireillä Supreme Court of the United Kingdomissa.

IV Ennakkoratkaisupyyntö ja asian käsittely unionin tuomioistuimessa

12. Supreme Court of the United Kingdom päätti 28.7.2010 tekemällään päätöksellä lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Määritetäänkö se, onko tuomareita yleisesti pidettävä puitesopimuksen 2 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettuina ’työntekijöinä, joilla on työsopimus tai työsuhde’, kansallisen oikeuden mukaan vai onko olemassa yhteisön oikeuden sääntö, jonka perusteella tämä asia on määritettävä?
- 2) Jos tuomareita yleisesti pidetään puitesopimuksen 2 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettuina työntekijöinä, joilla on työsopimus tai työsuhde, onko sallittua, että kansallisessa oikeudessa kohdellaan eri tavalla a) kokoaikaisia ja osa-aikaisia tuomareita tai b) osa-aikaisten tuomareiden eri ryhmiä eläkkeitä myönnettäessä?”

13. Oikeudenkäynnissä unionin tuomioistuimessa kirjallisia huomautuksiaan ovat esittäneet pääasian kantajan lisäksi Irlannin, Latvian, Portugalin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä Euroopan komissio. Istuntoon osallistuivat pääasian kantaja, Council of Immigration Judges, Irlannin, Latvian ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä komissio.

V Oikeudellinen arviointi

A Direktiivin ajallinen sovellettavuus

14. Latvian hallitus epäilee, voidaanko ennakkoratkaisupyyntö ottaa tutkittavaksi, sillä O'Brienin recorderina työskentely, josta hän nyt hakee eläkettä, on tapahtunut pääosin ennen direktiivin 98/23 voimaantuloa, jolla osa-aikatyötä koskeva direktiivi ulotettiin myös Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Direktiivi tuli voimaan 7.4.1998, ja siinä myönnettiin Yhdistyneelle kuningaskunnalle aikaa 7.4.2000 asti direktiivin mukaisten säännösten ja määräysten saattamiseksi voimaan. O'Brien toimi recorderina 1.3.1978 alkaen. Hänet nimitettiin tehtävään viimeisen kerran vuonna 1999, ja hän työskenteli recorderina 31.3.2005 asti.

15. Latvian hallitus katsoo, että direktiiviä 98/23 ja näin ollen myös direktiiviä 97/81 voidaan soveltaa ainoastaan sellaisiin tosiseikkoihin, jotka ovat tapahtuneet direktiivin täytäntöönpanolle säädetyn määräjän umpeutumisen jälkeen tai ainakin direktiivin voimaantulon jälkeen.

16. Unionin tuomioistuin on kuitenkin jo aiemmin viitannut direktiivin 97/81 ajallisen soveltamisen yhteydessä siihen periaatteeeseen, että jollei toisin säädetä, uusia säännöksiä sovelletaan suoraan sellaisten tilanteiden tuleviin vaikutuksiin, jotka tapahtuivat vanhan oikeustilan voimassa ollessa. Sen perusteella se päätteli, että direktiivin 97/81 säännöksiä voidaan soveltaa vanhuuseläkeoikeuden saamiseksi edellytettävän palvelusajan laskemiseen myös direktiivin voimaantuloajankohtaa edeltäneiden työskentelykausien osalta.⁵

17. Tästä seuraa, että ennakkoratkaisukysymykset on otettava tutkittaviksi.

B Ennakkoratkaisukysymykset

1. Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

18. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään, määritetäänkö työntekijän käsite puitesopimuksen, kansallisen oikeuden vai unionin oikeuden perusteella.

⁵ — Yhdistetyt asiat C-395/08 ja C-396/08, Bruno ym., tuomio 10.6.2010 (Kok., s. I-5119, 53–55 kohta).

19. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee tätä sen vuoksi, että O'Brien, joka työskenteli palkkioperusteisena osa-aikaisena tuomarina (recorderina), vetoaa direktiiviin ja vaatii sen perusteella eläkettä työskentelystään recorderina. Hän katsoo, että epäämällä häneltä eläke häntä syrjitään kokoaikaisiin tuomareihin verrattuna. Saadakseen tietää, määritetäänkö kokoaikaisten ja palkkioperusteisten osa-aikaisten tuomarien suhde puitesopimuksen perusteella, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on selvítettävä alustavana kysymyksenä, kuuluuko ammattituomarien henkilöstöryhmä direktiivin soveltamisalaan. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole vielä ratkaissut lopullisesti sitä, onko recorderia kansallisen oikeuden mukaan pidettävä työntekijänä.⁶

20. Puitesopimuksen henkilöllisestä soveltamisalasta määrätään sen 2 lausekkeen 1 kohdassa. Sen mukaan sopimusta sovelletaan ”osa-aikatyöntekijöihin, joilla on laissa, työehtosopimuksessa tai kussakin jäsenvaltiossa voimassa olevissa käytännöissä määritelty työsopimus tai työsuhde”.

21. Kun otetaan huomioon, että recorderit työskentelevät osittain vain muutamina päivinä vuodessa,⁷ on viitattava aluksi siihen, että ennakkoratkaisupyynnön mukaan pääasian vastaajana oleva oikeusministeriö ei ole, edes toissijaisesti, vedonnut puitesopimuksen 2 lausekkeen 2 kohtaan. Siinä annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus sulkea asiallisista syistä osa-aikaiset työntekijät, jotka työskentelevät vain ajoittain, työmarkkinaosapuolten kuulemisen jälkeen kokonaan tai osittain puitesopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

a) Asia Wippel

22. Asiassa Wippel esittämässäni ratkaisuehdotuksessa päätelin puitesopimuksen 2 lausekkeen 1 kohdan sanamuodon perusteella, ettei työntekijän käsite ole puitesopimuksen mukaan luonteeltaan unionin oikeuden oma käsite vaan se on määriteltävä kussakin jäsenvaltiossa voimassa olevan lainsäädännön, työehtosopimusten ja käytäntöjen perusteella. Jäsenvaltioilla on siinä yhteydessä laaja harkintavalta. Unionin oikeuden avulla voidaan tältä osin ainoastaan määritellä käsitteelle uloimmat rajat. Siten (SEU 4 artiklan mukaisen) lojaliteettivelvoitteen vastaista voisi olla se, että jäsenvaltio määritteli kansallisessa lainsäädännössään työntekijän käsitteen siinä määrin suppeasti, että osa-aikatyötä koskevan puitesopimuksen käytännön merkitys katoaisi ja sen tavoitteiden toteutumista vaikeutettaisiin suhteettomasti.⁸

23. Asiassa Wippel annetussa tuomiossa korostettiin ainoastaan, että työntekijä kuuluu direktiivin 97/81 liitteenä olevan puitesopimuksen soveltamisalaan, jos hänellä on laissa, työehtosopimuksessa tai jäsenvaltiossa voimassa olevissa käytännöissä määritelty työsopimus tai työsuhde, lausumatta kuitenkaan tarkemmin määritelmistä.⁹

24. Asian Wippel erityispiirteenä oli kuitenkin se, että kansallisessa lainsäädännössä tulkittiin työntekijän käsitettä erittäin laajasti, minkä vuoksi heräsi kysymys, voiko se olla edelleen puitesopimuksen mukaista.¹⁰ Tuomiossa tyydyttiin näin ollen toteamaan, että myös kansallisen lainsäädännön erittäin laaja työntekijän käsitteen määritelmä kuuluu direktiivin soveltamisalaan. Käsiteltävässä asiassa kysytään sitä vastoin, onko puitesopimuksen vastaista, jos kansallisessa lainsäädännössä suljetaan ammattituomareita puitesopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Asiassa Wippel esitetyt lausumat eivät näin ollen auta tässä yhteydessä.

6 — Selvennyksen vuoksi on korostettava, että pääasian oikeudenkäynnin kohteena on ainoastaan ammattituomarien luokittelu eikä maallikkotuomarien luokittelu.

7 — Council of Immigration Judgesin unionin tuomioistuimen istunnossa esittämien tietojen mukaan tämä ei koske maahanmuuttotuomareita.

8 — Ks. 18.5.2004 esittämäni ratkaisuehdotus asiassa C-313/02, Wippel, tuomio 12.10.2004 (Kok., s. I-9483, ratkaisuehdotuksen 45 kohta).

9 — Asia C-313/02, Wippel, tuomio 12.10.2004 (Kok., s. I-9483, 40 kohta).

10 — Edellä alaviitteessä 9 mainittu asia Wippel ja asia C-149/10, Chatzi, tuomio 16.9.2010 (Kok., s. I-8489).

25. Kaikki asianosaiset ja muut osapuolet ovat viitanneet siihen, ettei unionin oikeudessa ole yhtenäistä työntekijän käsitettä.¹¹ Esimerkiksi mies- ja naispuolisten työntekijöiden tasa-arvoisen kohtelun alalla työntekijän käsite on unionin oikeuden itsenäinen käsite, jota on tulkittava laajasti. Tässä yhteydessä myös virkamiehiä voidaan pitää työntekijöinä.¹² Työntekijöiden oikeuksien turvaamisen alalla unionin tuomioistuin on korostanut työaikadirektiivin yhteydessä työajan itsenäisen, yhtenäisen määritelmän vaatimusta, vaikka tuossakin direktiivissä viitataan kansalliseen lainsäädäntöön.¹³ Työntekijöiden oikeuksien turvaamisesta liikkeen luovutuksen yhteydessä annetusta direktiivistä unionin tuomioistuin on sen sijaan todennut, että sen soveltamisalan määrittelyssä on otettava huomioon ainoastaan kansallisessa lainsäädännössä esitetty työntekijän määritelmä.¹⁴

26. Siltä osin kuin eräät oikeudenkäynnin osapuolet viittaavat SEUT 51 artiklaan, jossa määrätään sijoittautumisvapauteen liittyvästä poikkeuksesta, joka koskee julkisen vallan käyttöön liittyvää toimintaa, on vastattava, ettei sen perusteella voida tehdä päätelmiä työntekijän käsitteen määritelmästä osa-aikatyötä koskevassa puitesopimuksessa. Osa-aikatyötä koskeva puitesopimus ei nimittäin koske työntekijöiden liikkumisvapautta, vaan siinä annetaan jäsenvaltioiden kaikille työntekijöille osa-aikatyöhön liittyviä oikeuksia.

b) Asia Del Cerro Alonso

27. Käsiteltävän asian kannalta erityisen mielenkiintoinen on asia Del Cerro Alonso.¹⁵ Se koski määräaikaisesta työstä annetun direktiivin tai puitesopimuksen henkilöllistä soveltamisalaa. Määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen 2 lauseke sisältää saman soveltamisalan määritelmän kuin osa-aikatyötä koskeva puitesopimus.¹⁶

28. Yhteisöjen tuomioistuin oli jo aiemmin todennut, että määräaikaista työtä koskeva puitesopimus koskee myös työsopimuksia, jotka tehdään viranomaisten ja muiden julkisen sektorin yksikköjen kanssa,¹⁷ ja nyt sen piti ratkaista, koskiko sopimus myös virkamiehiä. Kuten käsiteltävässä asiassa – ja toisin kuin asiassa Wippel – asiassa Del Cerro Alonso ei ollut kyse mahdollisista rajoista jäsenvaltion omaksumalle laajalle käsitteelle työntekijästä vaan päinvastoin siitä, velvoittiko direktiivi jäsenvaltion myöntämään myös virkamiehelle osa-aikatyötä koskevaan puitesopimukseen perustuvat oikeudet.

29. Asiassa Del Cerro Alonso annetussa tuomiossa todettiin, että se seikka, että työ määritellään kansallisessa oikeudessa julkiseksi palvelussuhteeksi ja että siihen liittyy tiettyjä seikkoja, jotka ovat luonteeltaan asianomaisen jäsenvaltion julkiselle henkilöstölle, ei ole tältä osin riittävä peruste katsoa, ettei se kuulu direktiivin 1999/70 soveltamisalaan.

11 — Ks. tästä myös mm. asia C-85/96, Martínez Sala, tuomio 12.5.1998 (Kok., s. I-2691, 31 kohta); asia C-116/06, Kiiski, tuomio 20.9.2007 (Kok., s. I-7643, 62–67 kohta) ja asia C-256/01, Allonby, tuomio 13.1.2004 (Kok., s. I-873, 25 ja 26 kohta).

12 — Ks. asia C-366/99, Griesmar, tuomio 29.11.2001 (Kok., s. I-9383, 31 kohta); asia C-351/00, Niemi, tuomio 12.9.2002 (Kok., s. I-7007, 48 kohta); yhdistetyt asiat C-4/02 ja C-5/02, Schönheit ja Becker, tuomio 23.10.2003 (Kok., s. I-12575, 60 kohta); asia C-319/03, Briheche, tuomio 30.9.2004 (Kok., s. I-8807, 18 kohta) ja edellä alaviitteessä 10 mainittu asia Chatzi, tuomion 30 kohta.

13 — Ks. asia C-151/02, Jaeger, tuomio 9.9.2003 (Kok., s. I-8389, 58 ja 59 kohta) ja asia C-14/04, Dellas ym., tuomio 1.12.2005 (Kok., s. I-10253, 44 ja 45 kohta).

14 — Ks. asia 105/84, Danmols Inventar, tuomio 11.7.1985 (Kok., s. 2639, 26–28 kohta) ja asia C-343/98, Collino ja Chiappero, tuomio 14.9.2000 (Kok., s. I-6659, 36–39 kohta).

15 — Asia C-307/05, Del Cerro Alonso, tuomio 13.9.2007 (Kok., s. I-7109).

16 — Puitesopimuksen 2 lausekkeessa, joka sisältyy 28.6.1999 annetun neuvoston direktiivin 1999/70/EY (EYVL L 175, s. 43) liitteeseen, määrätään seuraavaa: ”Tätä sopimusta sovelletaan määräaikaisiin työntekijöihin, joilla on työsopimus tai työsuhde, sellaisena kuin se on määritelty jäsenvaltion lainsäädännössä, työehtosopimuksissa tai käytännössä.” Direktiivien saksankielisissä versioissa on tosin pieniä, merkityksettömiä eroja, mutta ranskan- ja englanninkielisissä versioissa soveltamisalan määritelmät ovat sanatarkasti samat.

17 — Asia C-212/04, Adeneler ym., tuomio 4.7.2006 (Kok., s. I-6057, 54–57 kohta); asia C-53/04, Marrosu ja Sardino, tuomio 7.9.2006 (Kok., s. I-7213, 39 ja 40 kohta) ja asia C-180/04, Vassallo, tuomio 7.9.2006 (Kok., s. I-7251, 32 kohta).

30. Direktiivin 1999/70 ja puitesopimuksen tehokas vaikutus sekä niiden yhdenmukainen soveltaminen jäsenvaltioissa joutuisivat hyvin kyseenalaisiksi, jos jäsenvaltioilla olisi mahdollisuus jättää halutessaan tietyt henkilöstöryhmät mainituissa unionin säädöksissä tavoitellun suojan soveltamisalan ulkopuolelle. Jäsenvaltiot ovat pikemminkin velvollisia takaamaan unionin oikeudessa määrätyn lopputuloksen toteutumisen.¹⁸

31. Mainittua tuomiota perusteltiin unionin oikeuden yleisiin periaatteisiin kuuluvien yhdenvertaisen kohtelun ja syrjintäkiellon periaatteiden merkityksellä. Sen vuoksi direktiivissä 1999/70 ja puitesopimuksessa olevilla säännöksillä ja määräyksillä, joiden tarkoitus on taata määräaikaisille työntekijöille samat edut kuin vastaaville vakituksille työntekijöille, on katsottava olevan yleinen soveltamisala, koska ne ovat erityisen tärkeitä unionin sosiaalioikeuden sääntöjä, joita on sovellettava jokaiseen työntekijään suojelemista koskevin vähimmäissäännöksinä ja -määräyksinä.¹⁹

32. Direktiivin 1999/70 ja puitesopimuksen soveltamisalaan kuulumisen ratkaisi yhteisöjen tuomioistuimen mukaan kyseisessä asiassa se, että kyseinen henkilö työskenteli yli 12 vuoden ajan Baskimaan julkisen terveydenhuoltojärjestelmän eri sairaaloissa määräaikaiseen henkilöstöön kuulvana työntekijänä ja että pääasia koski lisäksi määräaikaisessa julkisessa palvelussuhteessa olevaan henkilöstöön kuuluvan työntekijän ja vakituksessa julkisessa palvelussuhteessa olevaan henkilöstöön kuuluvan työntekijän välistä vertailua.

33. Asiassa Del Cerro Alonso annetun tuomion mainittu kohta saattaa ensi silmäyksellä vaikuttaa kehäpäätelmältä: koska henkilö työskenteli määräaikaisesti ja ratkaiseva tosiseikka oli määräaikaisessa julkisessa palvelussuhteessa olevaan henkilöstöön kuuluvan työntekijän ja vakituksessa julkisessa palvelussuhteessa olevaan henkilöstöön kuuluvan työntekijän vertailu, tilanne kuuluu direktiivin soveltamisalaan. Tällöinhän oli aluksi selvitettävä se alustava kysymys, kuuluuko julkisessa palvelussuhteessa oleva henkilöstö ylipäänsä puitesopimuksen soveltamisalaan ja voidaanko sopimuksen perusteella näin ollen tehdä päätelmiä määräaikaisten ja vakituisten työntekijöiden vertailun vaatimuksista. Muussa tapauksessa direktiiviä sovellettaisiin automaattisesti, kun on kyse määräaikaisen työntekijän mahdollisesta muita huonompaan asemaan asettamisesta. Puitesopimuksen 2 lausekkeen viittaus jäsenvaltioiden oikeuteen menettäisi tällöin merkityksensä.

34. Tulkitsen asiassa Del Cerro Alonso annettua tuomiota kuitenkin siten, että työntekijän käsitteen määrittely jätetään määräaikaista työtä koskevassa puitesopimuksessa tarkoitettulla tavalla lähtökohtaisesti jäsenvaltioille eikä sitä pidetä itsenäisenä unionin oikeuden käsitteenä. Puitesopimuksen tehokas vaikutus ja unionin oikeuden yleiset periaatteet rajoittavat kuitenkin jäsenvaltioiden harkintavaltaa. Julkisiamies Poiares Maduro käytti asiassa Del Cerro Alonso esittämässään ratkaisuehdotuksessa osuvasti ilmaisua ”ehdollinen viittaus” kansalliseen lainsäädäntöön.²⁰

35. Tätä menettelytapaa voidaan soveltaa osa-aikatyötä koskevan puitesopimuksen tulkintaan. Sen henkilöllistä soveltamisalaa koskeva sanamuoto on nimittäin sama.²¹ Kuten komissiokin perustellusti korostaa, myös niiden lainsäädännöllinen asiayhteys on sama, koska molemmissa täsmennetään yleistä yhdenvertaisen kohtelun periaatetta tietynlaisen työn järjestämistavan yhteydessä. Lisäksi molemmat puitesopimukset ja niihin liittyvät direktiivit hyväksyttiin samanlaista menettelyä noudattaen ja niiden rakenne on samanlainen.²²

18 — Edellä alaviitteessä 17 mainittu asia Adeneler ym., tuomion 69 kohta ja edellä alaviitteessä 15 mainittu asia Del Cerro Alonso, tuomion 29 kohta.

19 — Edellä alaviitteessä 15 mainittu asia Del Cerro Alonso, tuomion 27 kohta.

20 — Julkisiamies Poiares Maduron 10.1.2007 esittämä ratkaisuehdotus edellä alaviitteessä 15 mainitussa asiassa Del Cerro Alonso, 15 kohta.

21 — Ks. alaviite 16.

22 — Ks. myös julkisiamies Sharpstonin 21.1.2010 esittämä ratkaisuehdotus em. yhdistetyissä asioissa Bruno ym. (ratkaisuehdotuksen 70–72 kohta).

36. Lisäksi erityisesti osa-aikatyötä koskevan direktiivin 97/81 johdanto-osan 16 perustelukappaleessa viitataan siihen, että niiden termien, joita direktiivissä ei erikseen määritellä, määrittely jätetään jäsenvaltioiden tehtäväksi niiden kansallisen lainsäädännön ja/tai kansallisten käytäntöjen mukaisesti, kuitenkin ”edellyttäen, että nämä määritelmät eivät ole ristiriidassa puitesopimuksen sisällön kanssa”.

37. Jäsenvaltiot eivät osa-aikatyötä koskevan direktiivin ja puitesopimuksen soveltamisalan määritelmän yhteydessäkään saa rikkoa unionin oikeuden yleisiä periaatteita ja perusoikeuksia eivätkä jättää halutessaan tiettyjä henkilöstöryhmiä tavoitellun suojan soveltamisalan ulkopuolelle, mikä vähentäisi direktiivin tehokasta vaikutusta.²³

c) Oikeuskäytännössä kehitettyjen periaatteiden soveltaminen käsiteltävään tapaukseen

38. Kuten olen jo todennut, ensisijaisesti unionin oikeuden periaatteet ja perusoikeudet rajoittavat jäsenvaltioiden harkintavaltaa puitesopimuksen soveltamisalan määrittelyssä.

39. Pääasian kantaja viittaa tässä yhteydessä kansallisen asetuksen 17 §:ään, jossa jätetään direktiivin täytäntöönpanotoimien ulkopuolelle nimenomaisesti ainoastaan *palkkioperusteiset* osa-aikaiset tuomarit muttei kaikkia tuomareita. Jos puitesopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle jätettäisiin nimenomaisesti ainoastaan palkkioperusteiset tuomarit, kyseessä saattaisi olla unionin oikeuden yleisen yhdenvertaisuusperiaatteen loukkaaminen.²⁴ Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus korosti kuitenkin unionin tuomioistuimen istunnossa, että asetuksen 17 § oli luonteeltaan ainoastaan selventävä ja ettei tuomareita kansallisessa oikeudessa yleisesti pidetä työntekijöinä. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia tämä seikka lopullisesti.

40. Milloin sitten jäsenvaltio ylittää sille annetun harkintavallan rajat työntekijän käsitettä määritellessään ja jättää mielivaltaisesti tietyn ammattiryhmän tavoitellun suojan soveltamisalan ulkopuolelle?

41. Jotta kysymykseen voidaan vastata, on aluksi tutkittava sitä, minkälaista suojaa puitesopimuksella tavoitellaan. Direktiivin 97/81 ja sen liitteenä olevan puitesopimuksen tarkoituksena on parantaa osa-aikatyön laatua ja poistaa osa-aikatyöntekijöiden syrjintä.²⁵ Niissä säädetty syrjäntäkielto on ainoastaan erityinen ilmaus yleisestä yhdenvertaisuusperiaatteesta,²⁶ joka kuuluu unionin oikeuden yleisiin periaatteisiin ja joka on vahvistettu Euroopan unionin perusoikeuskirjan 20 ja 21 artiklassa.²⁷

42. Puitesopimuksen tavoite kuuluu näin ollen perustavoitteisiin, jotka on mainittu sosiaalipolitiikkaa koskevan sopimuksen 1 artiklassa ja on otettu SEUT 151 artiklaan ja EUT-sopimuksen johdanto-osan kolmanteen kohtaan. Nämä perustavanlaatuiset tavoitteet liittyvät elin- ja työolojen kohentamiseen ja työntekijöiden riittävään sosiaaliseen suojelemiseen.

43. Jotta puitesopimuksen tavoitteiden toteutuminen ei vaarantuisi, tietyn henkilöstöryhmän jättäminen tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle voidaan, kuten julkisasiamies Maduro toi vakuuttavasti esiin asiassa Del Cerro Alonso esittämässään ratkaisuehdotuksessa, sallia ainoastaan silloin, kun heidän työsuhteensa on *luonteeltaan olennaisesti* erilainen kuin työsuhde, joka vallitsee työnantajien ja sellaisten työntekijöiden välillä, jotka kuuluvat kansallisen oikeuden mukaan työntekijöiden luokkaan.²⁸

23 — Ks. edellä alaviitteessä 15 mainittu asia Del Cerro Alonso, tuomion 29 kohta.

24 — Ks. osa-aikaisten tuomareiden eri ryhmien erilaisesta kohtelusta myös vastaus toiseen ennakkoratkaisukysymykseen tämän ratkaisuehdotuksen 66 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa.

25 — Ks. puitesopimuksen 1 lausekkeen a alakohta, puitesopimuksen johdanto-osan toinen kohta ja direktiivin 97/81 johdanto-osan 3, 11 ja 23 perustelukappale.

26 — Edellä alaviitteessä 9 mainittu asia Wippel, tuomion 56 kohta ja edellä alaviitteessä 5 mainitut yhdistetyt asiat Bruno ym., tuomion 58 kohta.

27 — Asia C-550/07 P, Akzo Nobel Chemicals ja Akros Chemicals v. komissio ym., tuomio 14.9.2010 (Kok., s. I-8301, 54 kohta) ja asia C-127/07, Arcelor Atlantique ja Lorraine ym., tuomio 16.12.2008 (Kok., s. I-9895, 23 kohta).

28 — Edellä alaviitteessä 20 mainittu julkisasiamies Poiars Maduron ratkaisuehdotus asiassa Del Cerro Alonso, 15 kohta.

44. Työsuhteiden luonteiden erilaisuuden lopullinen selvittäminen jää väistämättä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtäväksi. Unionin tuomioistuin voi kuitenkin esittää kansalliselle tuomioistuimelle kaikki sellaiset arviointiperusteet, jotka on otettava huomioon asiaa käsiteltäessä.²⁹

45. Luonteiden erilaisuutta koskevasta perusteesta seuraa ensinnäkin, että henkilöstöryhmän jättämistä soveltamisalan ulkopuolelle ei voi perustella puhtaasti muodollisilla perusteilla.

46. Komissio toteaa sen vuoksi perustellusti, että se puhtaasti muodollinen tosiseikka,³⁰ että tuomarit on luokiteltu ”tuomarinviran haltijoiksi”, ei sellaisenaan riitä epäämään tuomareilta puitesopimuksen mukaisia oikeuksia. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee myös, voiko asianomaisten ihmisten lukumäärä olla merkityksellinen työntekijän aseman myöntämisen kannalta. Sekin olisi kuitenkin liian muodollinen peruste, jolla ei ole mitään tekemistä palvelussuhteen luonteen kanssa.

47. Supreme Court totesi ennakkoratkaisupyynnössään, että ammattituomarin palvelussuhde sisältää useimmat kansallisen lainsäädännön mukaisen työsuhteen tunnusmerkit. Ongelmallinen on ainoastaan peruste, joka koskee ohjeiden mukaan toimimista, joka kansallisen lainsäädännön mukaan on ominaista työsuhteelle. Myös Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus korostaa, että tuomarien jättäminen puitesopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle selittyy tuomioistuinlaitoksen riippumattomuudella.

48. Palvelussuhteen luonnetta tutkittaessa on otettava huomioon, että puitesopimuksen henkilöllisen soveltamisalan määrittelyssä käytettävää työntekijän käsitettä käytetään erityisesti työntekijöiden erottamiseen itsenäisistä ammatinharjoittajista. Kun ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tutkii, onko tuomarin palvelussuhde *luonteeltaan olennaisesti* erilainen kuin työsuhde, joka vallitsee työnantajien ja sellaisten työntekijöiden välillä, jotka kuuluvat kansallisen oikeuden mukaan työntekijöiden luokkaan, sen on sen vuoksi otettava huomioon, että puitesopimuksen tarkoituksen ja tavoitteen täyttämiseksi erottamisessa on otettava huomioon erityisesti ero itsenäisiin ammatinharjoittajiin.

49. Pääasian kantaja korostaa, että tuomarin riippumattomuudella tarkoitetaan ennen kaikkea hänen toimintansa sisällöllisiä näkökohtia, eli riippumattomuutta itse lainkäyttötehtävässä. Tuomarin toiminnan ulkoisista ehdoista ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa House of Lordsin antamaan tuomioon,³¹ jossa todettiin, että tuomarienkkin työtä kaikesta huolimatta organisoidaan. Tuomareilta odotetaan siten, että he työskentelevät tiettyinä kellonaikoina ja tiettyjen aikajaksojen aikana, vaikka tuomarit voivat noudattaa niitä joustavammin. Tuomarit eivät päätä itse, miten ja milloin he työskentelevät, kuten itsenäiset ammatinharjoittajat tekevät.

50. Tässä yhteydessä haluaisin viitata myös siihen, että on vaikea havaita, miten puitesopimuksessa myönnetty oikeudet yleisesti ja vanhuuseläkeoikeuden saaminen erityisesti voisivat uhata tuomarin työn sisällöllistä riippumattomuutta. Vanhuuseläkeoikeus päinvastoin lisää tuomarin taloudellista riippumattomuutta ja viime kädessä myös sisällöllistä riippumattomuutta.

51. Sisällöllisen riippumattomuuden perusteella ei voida näin ollen perustella ammattiryhmän jättämistä puitesopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

52. Käsitellessään sitä, onko tuomarin palvelussuhde *luonteeltaan olennaisesti* erilainen kuin kansallisen oikeuden mukaan työntekijöiden luokkaan kuuluvien työntekijöiden työsuhde, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on otettava huomioon myös se, että ennakkoratkaisupyynnössä esitettyjen tietojen mukaan tuomareilla – myös palkkioperusteisilla tuomareilla – on oikeus sairausajan palkkaan, äitiys- tai isyysrahaan ja vastaaviin etuuksiin. Heillä

29 — Ks. vastaavasti viimeksi asia C-163/10, Patriciello, tuomio 6.9.2011 (Kok., s. I-7565, 21 kohta).

30 — Ks. tästä myös edellä alaviiteessä 20 mainittu julkisasiamies Poiares Maduron ratkaisuehdotus asiassa Del Cerro Alonso, 15 kohta.

31 — Lady Hale asiassa Percy v. Board of National Mission of the Church of Scotland, 2005, UKHL 73 (2006) 2 AC 28, 145 kohta, viitaten Sir Robert Carswell LCJ:hin Court of Appeal of Northern Irelandin asiassa Perceval-Price vastaan Department of Economic Development antamassa tuomiossa (2000) IRLR 300.

näyttää siis olevan oikeus sosiaalisiin etuihin, jotka yhdistetään yleensä työntekijöihin. Kun tuomarit siis rinnastetaan työntekijöihin, vaikka heitä ei muodollisesti pidetä työntekijöinä, sitä voidaan pitää merkinä siitä, ettei heidän palvelussuhteensa ole luonteeltaan olennaisesti erilainen kuin suhde, jota kansallisen oikeuden mukaan pidetään työsuhteena. Tuomarit pitäisi siis ainakin rinnastaa työntekijöihin osa-aikatyötä koskevassa puitesopimuksessa.

53. Ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on näin ollen vastattava siten, että se, onko tuomareita pidettävä osa-aikatyötä koskevan puitesopimuksen 2 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettuina osa-aikatyöntekijöinä, määritetään kansallisen oikeuden mukaan, kuitenkin siten, että puitesopimuksen tehokas vaikutus sekä unionin oikeuden yleiset periaatteet ja perusoikeudet asettavat rajat jäsenvaltioiden harkintavallalle työntekijän käsitettä määritettäessä. Sisällöllisen riippumattomuuden perusteella ei sinällään voida perustella ammattiryhmän jättämistä puitesopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

2. Toinen ennakkoratkaisukysymys

54. Toinen ennakkoratkaisukysymys on esitetty siltä varalta, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätyy siihen tulokseen, että tuomarit kuuluvat direktiivin soveltamisalaan. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään, onko sallittua, että kansallisessa oikeudessa kohdellaan eläkkeitä myönnettäessä eri tavalla kokoaikaisia ja osa-aikaisia tuomareita tai osa-aikaisten tuomareiden eri ryhmiä.

55. Puitesopimuksen 4 lauseke sisältää tavoitteena olevan osa- ja kokoaikaisten työntekijöiden erilaisen kohtelun poistamisen mukaisesti syrjintäkiellon periaatteen. Puitesopimuksen 1 lausekkeen mukaan osa-aikatyöntekijöihin ei pelkästään osa-aikaisuuden perusteella saa soveltaa epäedullisempia työehtoja kuin vastaaviin kokoaikaisiin työntekijöihin, ellei erilainen kohtelu ole perusteltua asiallisista syistä. Puitesopimuksen 4 lausekkeen 2 kohdan mukaan silloin, kun se on tarkoituksenmukaista, sovelletaan pro rata temporis -periaatetta.

56. Unionin tuomioistuin on aiemmin todennut, että puitesopimuksen 4 lauseke ilmentää unionin sosiaalioikeuden periaatetta, jota ei voida tulkita suppeasti.³² SEUT 157 artiklaa koskevan oikeuskäytännön perusteella katsotaan, että puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettuun työehtojen käsitteeseen kuuluvat eläkkeet, jotka perustuvat työntekijän ja työnantajan väliseen työsuhteeseen, mutteivät lakisääteiseen sosiaaliturvajärjestelmään kuuluvat eläkkeet, jotka perustuvat enemmän sosiaalipoliittisiin syihin kuin tällaiseen työsuhteeseen.³³

57. Vanhuuseläke kuuluu puitesopimuksen soveltamisalaan, jos se täyttää seuraavat kolme ehtoa: eläke koskee ainoastaan erityistä työntekijäryhmää, se myönnetään suoraan palveluksessaoloajan perusteella, ja sen suuruus lasketaan viimeisen palkan perusteella.³⁴

58. Viittasin tutkittavaksi ottamista koskevan arvioinnin yhteydessä jo siihen, että direktiivin 97/81 säännökset sääntelevät vanhuuseläkeoikeuden saamiseksi edellytettävän palvelusajan laskemista myös direktiivin voimaantuloajankohtaa edeltäneiden työskentelykausien osalta.³⁵

59. Sen vuoksi on tutkittava, johtaako eläkkeen epääminen recordereilta siihen, että osa-aikatyöntekijöihin sovelletaan pelkästään osa-aikaisuuden perusteella epäedullisempia ehtoja kuin vastaaviin kokoaikaisiin työntekijöihin.

32 — Edellä alaviitteessä 5 mainitut yhdistetyt asiat Bruno ym., tuomion 32 kohta, jossa viitataan edellä alaviitteessä 15 mainitussa asiassa Del Cerro Alonso annetun tuomion 38 kohtaan ja asiaan C-268/06, Impact, tuomio 15.4.2008 (Kok., s. I-2483, 114 kohta).

33 — Edellä alaviitteessä 5 mainitut yhdistetyt asiat Bruno ym., tuomion 42 kohta, jossa viitataan edellä alaviitteessä 32 mainitussa asiassa Impact annetun tuomion 132 kohtaan.

34 — Edellä alaviitteessä 5 mainitut yhdistetyt asiat Bruno ym., tuomion 47 kohta.

35 — Edellä alaviitteessä 5 mainitut yhdistetyt asiat Bruno ym., tuomion 55 kohta.

60. Lausekkeessa 3 esitetään perusteita, joiden nojalla voidaan tutkia, onko vastaavaa kokoaikaista työntekijää olemassa. Tällöin otetaan huomioon kyseisten henkilöiden toiminnan sisältö. Sen vuoksi Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen esittämä peruste, jonka mukaan kokoaikainen tuomari ja recorder eivät ole vastaavassa tilanteessa, koska on kyse erilaisista urista, ei vakuuta. Ratkaisevaa on pikemminkin se, onko heidän toimintansa sisällöllisesti samanlaista. Asianosaiset ja muut osapuolet totesivat istunnossa, että recorderien ja kokoaikaisten tuomarien tehtävät ovat samat. Erilaisia uria koskeva kysymys voi sen vuoksi olla merkityksellinen korkeintaan erilaisen kohtelun asiallisen oikeutuksen kannalta. Ennakkoratkaisupyyntöä esittäneen tuomioistuimen tehtäväksi jää kuitenkin tutkia lopullisesti recorderien ja kokoaikaisten tuomarien vertailukelpoisuutta.

61. Puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdasta ilmenee kuitenkin, että erilaista kohtelua voidaan pitää syrjintäkiellon periaatteen mukaisena, jos se on perusteltua asiallisista syistä.

62. Kyseessä olevaa erilaista kohtelua on siis voitava perustella sillä, että on olemassa kyseessä olevalle työehdolle ominaisia täsmällisiä ja konkreettisia seikkoja siinä erityisessä asiayhteydessä, johon työehto kuuluu, ja näin on oltava objektiivisten ja avointen arviointiperusteiden perusteella, jotta voidaan varmistaa, että kyseinen erilainen kohtelu vastaa todellista tarvetta, että sillä voidaan saavuttaa asetettu tavoite ja että se on tätä varten tarpeellinen.³⁶

63. Käsite ”asialliset syyt” on ymmärrettävä siten, ettei osa- ja kokoaikaisten työntekijöiden erilaista kohtelua voi oikeuttaa sillä, että siitä säädetään yleisessä ja abstraktissa säännöksessä. Mainittu käsite päinvastoin edellyttää, että kyseinen erilainen kohtelu vastaa todellista tarvetta, että sillä voidaan saavuttaa asetettu tavoite ja että se on tätä varten tarpeellinen.³⁷

64. Yhdistyneen kuningaskunnan toteamukseen, jonka mukaan recorderien ja kokoaikaisten tuomarien erilaisen kohtelun perusteena on se, että palkkioperusteiset tuomarit voivat jatkaa muuta uraansa asianajajina tai tieteen alalla, kun taas palkkaperusteiset osa-aikaiset tuomarit eivät, ja että palkkioperusteiset tuomarit voivat vapaasti hakea palkkaperusteisen osa-aikaisen tuomarin paikkaa, on sen vuoksi vastattava, ettei tämä muodollinen peruste sinänsä riitä oikeutukseksi.

65. Erilainen kohtelu voisi olla oikeutettua ainoastaan, jos sillä tavoiteltaisiin erilaisten urien muodollisen perusteen taustalla olevaa oikeutettua tavoitetta. Unionin tuomioistuimessa ei kuitenkaan esitetty tällaista tavoitetta asian käsittelyn yhteydessä. Myöskään muihin oikeutusperusteisiin ei vedottu. Tämä voi johtua siitä, että mahdollisen erilaisen kohtelun oikeutus ei ollut vielä pääasian käsittelyn kohteena. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on käsitellyt tähän asti ainoastaan sitä alustavaa kysymystä, sovelletaanko puitesopimusta ylipäänsä. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on näin ollen tutkittava lopullisesti osa- ja kokoaikaisten tuomarien erilaisen kohtelun mahdollista oikeutusta.

66. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lisäksi, onko direktiivi esteenä myös osa-aikatyön eri muotojen väliselle syrjinnälle.

67. Direktiivi 97/81 ja puitesopimus koskevat sanamuotonsa ja koko sääntely-yhteyden mukaan ainoastaan osa-aikaisten työntekijöiden syrjintää kokoaikaisiin työntekijöihin verrattuna. Sen vuoksi jäsenvaltio voi direktiivin mukaan lähtökohtaisesti vapaasti antaa erilaisia säännöksiä erilaisia osa-aikatyön muotoja varten.

36 — Edellä alaviitteessä 15 mainittu asia Del Cerro Alonso, tuomion 58 kohta ja asia C-496/08 P, Angé Serrano ym. v. parlamentti, tuomio 4.3.2010 (Kok., s. I-1793, 44 kohta).

37 — Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 15 mainittu asia Del Cerro Alonso, tuomion 57 ja 58 kohta ja asia C-486/08, Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols, tuomio 22.4.2010 (Kok., s. I-3527, 44 kohta).

68. Julkisasiamies Sharpston totesi kuitenkin yhdistetyissä asioissa Bruno ym. esittämässään ratkaisuehdotuksessa vakuuttavasti, että vaikka puitesopimus koskee ainoastaan osa-aikaisten työntekijöiden syrjintää kokoaikaisiin työntekijöihin verrattuna, jäsenvaltioiden täytäntöönpanotoimien on kuitenkin oltava yhdenmukaisia ja vastattava unionin oikeuden yleisiä periaatteita, erityisesti yhdenvertaisen kohtelun periaatetta: Tästä seuraa, että jäsenvaltiot eivät voi luoda osa-aikatyön muotojen välille sellaisia keinotekoisia eroja, jotka ovat vastoin näitä tavoitteita ja loukkaavat unionin oikeuden yleistä syrjintäkieltoa.³⁸

69. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus vastasi tähän perusteluun käsiteltävässä asiassa väittämällä, että erilaisten osa-aikaisten työntekijöiden kohtelu ei kuulu puitesopimuksen eikä unionin oikeuden soveltamisalaan, mistä seuraa, ettei unionin oikeuden yleistä yhdenvertaisen kohtelun periaatetta sovelleta.³⁹ Tämä perustelu ei vakuuta. Yhtä vähän kuin jäsenvaltiot voivat loukata miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatetta esimerkiksi pannesaan puitesopimusta täytäntöön kansallisessa lainsäädännössään, ne voivat luoda osa-aikatyön muotojen välille sellaisia keinotekoisia eroja, jotka rikkovat unionin oikeuden yleistä syrjintäkieltoa. Kysymys kuuluu unionin oikeuden soveltamisalaan, koska jäsenvaltioiden toimien tavoitteena on puitesopimuksen täytäntöönpano.

70. Toiseen kysymykseen on näin ollen vastattava siten, että osa-aikatyötä koskeva puitesopimus on sellaisen kansallisen säännöksen esteenä, jossa kohdellaan eläkkeitä myönnettäessä eri tavalla koko- ja osa-aikaisia tuomareita tai osa-aikaisten tuomareiden eri ryhmiä, jollei erilainen kohtelu ole objektiivisesti oikeutettua.

VI Ratkaisuehdotus

71. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Supreme Court of the United Kingdomin kysymyksiin seuraavasti:

- 1) Se, onko tuomareita pidettävä osa-aikatyötä koskevan puitesopimuksen 2 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettuina osa-aikatyöntekijöinä, määritetään lähtökohtaisesti kansallisen oikeuden mukaan; puitesopimuksen tehokas vaikutus sekä unionin oikeuden yleiset periaatteet ja perusoikeudet asettavat rajat jäsenvaltioiden harkintavallalle työntekijän käsitettä määritettäessä. Sisällöllisen riippumattomuuden perusteella ei sinällään voida perustella ammattiryhmän jättämistä puitesopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle.
- 2) Osa-aikatyötä koskeva puitesopimus on sellaisen kansallisen säännöksen esteenä, jossa kohdellaan eläkkeitä myönnettäessä eri tavalla koko- ja osa-aikaisia tuomareita tai osa-aikaisten tuomareiden eri ryhmiä, jollei erilainen kohtelu ole objektiivisesti oikeutettua.

38 — Edellä alaviitteessä 22 mainittu julkisasiamies Sharpstonin ratkaisuehdotus yhdistetyissä asioissa Bruno ym., 120 ja 121 kohta.

39 — Unionin oikeuden soveltamisalan käsitteen käsittelystä ks. julkisasiamies Botin 5.4.2011 esittämä ratkaisuehdotus asiassa C-108/10, Scattolon, tuomio 6.9.2011 (Kok., s. I-7491, ratkaisuehdotuksen 110–121 kohta).